

HÉRAÐSDÓMUR
REYKJAVÍKUR

D Ó M U R

17. desember 2021

Mál nr. E-129/2021:

Stefnandi: Danuta Strzalkowska
(*Svavar Daðason lögmaður*)

Stefndi: íslenska ríkið
(*Rakel Jensdóttir lögmaður*)

Dómari: Sigríður Rut Júlíusdóttir héraðsdómari

D Ó M U R

Héraðsdóms Reykjavíkur 17. desember 2021 í máli nr. E-129/2021:

Danuta Strzalkowska

(Svavar Daðason lögmaður)

gegn

íslenska ríkinu

(Rakel Jensdóttir lögmaður)

1. Mál þetta, sem var dómtekið 2. desember sl., var höfðað 12. janúar 2021. Stefnandi er Danuta Strzalkowska, kt. [..., ...]. Stefndi er íslenska ríkið.
2. Dómkröfur stefnanda eru þær, aðallega, að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda 2.224.945 krónur, með 4,5% ársvöxtum af 1.023.180 krónum frá 16. desember 2017 til 13. maí 2018, af 2.224.945 krónum frá þeim degi til 21. júní 2019, og af 2.224.945 krónum frá þeim degi til greiðsludags með dráttarvöxtum samkvæmt 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001. Til vara gerir stefnandi þær kröfur að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda 1.945.563 krónur með 4,5% ársvöxtum af 1.023.180 krónum frá 16. desember 2017 til 13. maí 2018, af 1.945.563 krónum frá þeim degi til 21. júní 2019, og af 1.945.563 krónum frá þeim degi til greiðsludags með dráttarvöxtum samkvæmt 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001. Til þrautavara er þess krafist að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda skaða- og miskabætur af annarri lægri fjárhæð að álitum dómsins. Að auki er krafist málskostnaðar úr hendi stefnda, þ.m.t. virðisaukaskatts, líkt og málið væri eigi gjafsóknarmál, að mati dómsins.
3. Stefndi krefst aðallega sýknu af öllum kröfum stefnanda auk málskostnaðar samkvæmt mati dómsins. Til vara er þess krafist að kröfur stefnanda verði lækkaðar og að málskostnaður verði felldur niður.

Málsatvik og helstu ágreiningsefni

4. Í máli þessu krefst stefnandi skaðabóta úr hendi stefnda vegna slyss sem hún varð fyrir þann 16. desember 2017 kl. 18:00 er hún féll fyrir utan aðalinngang Landspítalans í Fossvogi þegar hún átti erindi á spítalann til að heimsækja vin sinn sem lá sem sjúklingur inni á spítalanum. Við fallið fékk hún áverka á hægri ökkla og hné. Á þeim tíma sem slysið varð var skv.

framlögðum fréttum mikið álag á bráðadeild Landspítalans því fjöldamargir þurftu að sækja lækniástoð til deildarinnar vegna hálkuslysa. Skv. framlögðu yfirliti úr atvikaskráningu Landspítala var nokkuð um að starfsfólk dytti vegna háлку dagana fyrir og eftir slysið m.a. á lóðum Landspítalans. Þá voru veðurfarsaðstæður með þeim hætti skv. framlögðu veðurfarsyfirliti Veðurstofu Íslands að dagana fyrir slysdag hafði verið mikið frost en á slysdegi hafði hlýnað nokkuð.

5. Eftir slysið hlaut stefnandi aðhlyningu á bráðamóttöku spítalans í Fossvogi þar sem staðfest var brot á ökkla og áverki á hné. Í vottorði bæklunarlæknisins Stefáns Dalbergs dags. 11. júní 2020 kom fram að stefnandi ynni 8 tíma á dag við þrif og væri aum og þreytt við lok vinnudags, sérstaklega í hægra hnénu. Þá ætti hún erfitt með svefn vegna verkja og að ganga lengri vegalengdir. Stefnandi aflaði dómkvadds mats þar sem metnar voru afleiðingar slyssins. Helstu niðurstöður matsins sem framkvæmt var af Arnbirni Arnbjörnssyni bæklunarskurðlækni og Hannesi I. Guðmundssyni lögfræðingi, voru að orsakatengsl væru milli líkamlegra einkenna stefnanda frá hægri ökkla og hluta einkenna frá hægra hné, og slyssins þann 16. desember 2017. Tímabil óvinnufærni stefnanda var frá 16. desember 2017 til 13. maí 2018 og hún taldist hafa verið veik sbr. 3. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993 á sama tíma og óvinnufærnin varði, án rúmlegu. Varanlegur miski hennar var metinn 7 stig, þar af 5 stig vegna einkenna frá ökkla og 2 stig vegna einkenna frá hægra hné. Varanleg örorka stefnanda var metin 7% og stöðugleikatímupunktur þann 13. maí 2018. Eftir þann tíma að stefnandi byrjaði aftur að vinna eftir slysið, var ekki frekari bata að vænta.
6. Stefnandi, sem er fædd og uppalin í Póllandi, flutti til Íslands árið 2015. Hún hafði í 25 ár starfað sem vefari í heimalandi sínu. Hérlendis starfaði hún fyrst við fiskvinnslu en síðan við ræstingar.
7. Ágreiningur aðila lýtur að því hvort stefndi beri bótaábyrgð á tjóninu sem stefnandi varð fyrir við fallið 16. desember 2017 þegar hún datt við aðalinngang Landspítalans í Fossvogi. Stefndi hafnar bótaábyrgð, ósannað sé að slysið hafi orðið vegna háлку og þar fyrir utan sé ekki fyrir hendi nein saknæm háttsemi starfsmanna spítalans. Þá lýtur ágreiningur einnig að því að stefndi mótmælir að uppfyllt séu skilyrði útreiknings varanlegrar örorku á grundvelli 2. mgr. 7. gr. skaðabótalaga.
8. Við aðalmeðferð gaf stefnandi málsins Danuta Strzalkowska skýrslu en auk hennar gáfu skýrslur Magnús Már Vilhjálmsson, umsjónarmaður lóða á Landspítalanum, og matsmaðurinn

Arnbjörn Arnbjörnsson læknir. Verður vitnað til framburðar framangreindra eftir því sem þurfa þykir. Við upphaf aðalmeðferðar var gengið á vettvang slyssins.

Helstu málsástæður og lagarök stefnanda

9. Stefnandi byggir á almennum sakarreglunni. Starfsmönnum Landspítalans hafi borið að gera allar mögulegar ráðstafanir til að koma í veg fyrir að tjón gæti hlotist af hálfu við aðalinngang spítalans. Brot á þeirri athafnaskyldu hafi leitt til tjóns stefnanda sem stefndi beri fulla bótaábyrgð á, á grundvelli reglna um húsbóndaábyrgð. Sérstök athafnaskylda sé lögð á eigendur og rekstraraðila mannvirkja, þess efnis að haga aðbúnaði húsnæðis þannig að tjón hljóti ekki af. Þessi skylda sé enn ríkari þegar um opinberar byggingar sé að ræða, þangað sem vegfarendur sækir þjónustu. Rekstraraðilum viðkomandi bygginga beri að sjá til þess eftir föngum að aðgengi að byggingunum, svo sem gangstéttir og gangstígar á lóð og tröppur að þeim, séu vegfarendum ekki hættulegar, þ. á m. vegna hálkumyndunar. Rekstraraðilar slíkra bygginga eigi t.d. að salt- eða sandbera svæði sem vegfarendur fara um, til að draga úr líkum á því að þeir verði fyrir tjóni. Hafi rekstraraðili hins vegar vanrækt að gera það sem í hans valdi stóð til að eyða hálfu sé hann bótaskyldur, slasist vegfarendur vegna þess.
10. Landspítalanum, sem þjónustuaðila sem veiti heilbrigðisþjónustu sem ekki sé hægt að sækja annað, hafi borið að tryggja að sjúklingar og aðstandendur geti gengið þar inn án þess að öryggi þeirra sé stórlega ógnað. Líkamlega veikburða einstaklingar eigi oft leið inn á sjúkrahús og því sérstaklega brýnt að aðstæður séu hættulausar.
11. Starfsmenn Landspítalans hafi ekki viðhaft eðlilegar ráðstafanir til að koma í veg fyrir tjón vegna hálkumyndunar við aðalinngang spítalans. Starfsmenn hafi vitað að tröppurnar og svæðið fyrir neðan þær væri afar varhugavert í ákveðnu veðurfari og þeim hafi borið að eyða hálfu í slíkum aðstæðum. Slysið sem stefnandi lenti í, sýni að misbrestur hafi orðið á því. Þetta hafi falið í sér mikið aðgæsluleysi af hálfu starfsmanna spítalans, enda hafi mikill fjöldi sjúklinga og aðstandenda þeirra átt leið inn og út um spítalann á slysdegi.
12. Veðurskilyrði á slysdegi hafi verið slæm og til þess fallin að skapa hættu, þar sem ekki hafi verið við þeim brugðist með viðeigandi hætti. Frost hafi verið á slysstað fyrir slysið en við þessar aðstæður hafi hvílt sérstök skylda á stefnda að gera viðeigandi varúðarráðstafanir til að koma í veg fyrir slyshættu. Orsök slyssins hafi að öllu leyti verið rakin til vanrækslu starfsmanna spítalans við að sandbera eða salta gangstéttina fyrir neðan tröppurnar við aðalinnganginn í Fossvogi eða að sjá til þess með öðrum hætti að ekki stafaði hætta af. Tjón

stefnanda hafi verið sennileg afleiðing af framangreindu athafnaleysi. Stefnandi hafi mátt treysta því að gangstéttin fyrir neðan tröppurnar við aðalinngang spítalans, þar sem hún datt, væri hálkulaus. Vísar stefnandi til þess að matsmenn hafi talið skýr orsakatengsl milli slyssins og hluta núverandi einkenna hennar.

13. Um fjárhæð krafna stefnanda vísar hún til eftirfarandi: Krafa um 7 stiga varanlegan miska, sbr. 2. mgr. 4. gr. skaðabótalaga og að teknu tilliti til aldurs stefnanda á tjónsdegi sé að fjárhæð 716.240 kr. Til grundvallar útreikningi fyrir 7% varanlega örorku vísar stefnandi til óvenjulegra aðstæðna, sbr. 2. mgr. 7. gr. skbl. Aðalkrafa stefnanda byggir á því að rétt sé að miða við tekjur stefnanda hérlendis árin 2015-2017 í stað þess að taka tillit til tekna hennar í Póllandi þar á undan, enda séu laun í Póllandi almennt lægri en gengur og gerist hérlendis og greidd í öðrum gjaldeyri. Þá kveðist stefnandi ætla að búa hér á landi til framtíðar. Fjárhæð kröfu fyrir 7% varanlega örorku sé 1.201.765 kr. Krafa um þjáningabætur nemi 149 dögum skv. mati og fjárhæð kröfunnar án rúmlegu nemur 306.940 kr. Samtals nemur aðalkrafa stefnanda 2.224.945 kr. Varakrafa stefnanda er eins að því einu frábrugðnu að í útreikningi um 7% varanlega örorku er miðað við lágmarksárslaun skv. 7. gr. skaðabótalaga og nemur fjárhæð varakröfu um varanlega örorku því 922.383 kr. Í öllum tilfellum krefst stefnandi 4,5% vaxta frá tjónsdegi til upphafs dags metinnar örorku í samræmi við 16. gr. skaðabótalaga og dráttarvaxta frá þingfestingu málsins auk árlegrar höfuðstólsfærslu vaxta.

Helstu málsástæður og lagarök stefnda

14. Stefndi hafnar bótaábyrgð á tjóni vegna falls stefnanda. Fullyrðingar hennar um að slysið megi rekja til háلكu sem stefndi beri ábyrgð á séu bæði órökstuddar og ósannaðar. Hún hafi hvorki sýnt fram á né leitt líkur að því að tjón hennar megi rekja til saknæmrar og ólögætrar háttsemi af hálfu stefnda. Í ljósi þess hve langur tími leið frá tjónsatburði og þar til stefndi var upplýstur um að stefnandi teldi sig hafa orðið fyrir háلكuslysi verði að telja eðlilegt að sönnunarbyrði um slíkt hvíli á stefnanda.
15. Samkvæmt dómaframkvæmd sé rík athafnaskylda lögð á ábyrgðaraðila opinberra bygginga að tryggja öryggi þeirra sem eiga leið um þær. Stefnandi hafi ekki fært fram sönnun þess að stefndi hafi ekki brugðist við veðurfari og háلكu á slysdegi með fullnægjandi hætti. Þar sem langur tími hafi liðið þar til stefnda var ljóst að stefnandi teldi sig hafa runnið til í háلكu sé ekki hægt að gera þá kröfu til stefnda að sanna að atvik málsins hafi ekki verið með þeim ætti sem stefnandi haldi fram. Verði að nægja að stefndi leiði líkur að því að aðstæður á slysstað hafi verið ásættanlegar. Engin háلكuslys hafi verið skráð hjá Landspítala þann 16. desember 2017.

Slys stefnanda hafi verið óhappatilvik sem stefndi beri ekki ábyrgð á enda hafi ekki verið sýnt fram á saknæma háttsemi af hálfu stefnda.

16. Til stuðnings varakröfu stefnda um lækun kröfufjárhæða byggir stefndi á eigin sök stefnanda, hún hafi sýnt af sér gáleysi þegar hún féll. Hálkuslys séu algeng yfir vetrartímamann á Íslandi vegna veðurfars og almennt sé reynt að lágmarka hættu á slíkum slysum fyrir gangandi vegfarendur með ýmsum ráðum svo sem notkun salts og sands. Engu að síður geti aðstæður oft breyst með skömmum fyrirvara og sé því ætíð nauðsynlegt að fara varlega þegar hálka sé annars vegar. Samkvæmt gögnum frá Veðurstofu Íslands hafi verið mikill kuldi á landinu í nóvember og desember 2017 og mikið álag á bráðadeild Landspítala vegna hálkuslysa 16. desember 2017. Því mátti vegfarendum vera ljóst að aðstæður gætu verið hættulegar og mikilvægt væri að sýna aðgæslu og varkárni. Hálka hafi því verið óvenjumikil þann 16. desember 2017 og hafi aðstæður krafist þess að þeir sem væru á ferli færu mjög varlega til að eiga ekki óhapp á hættu. Stefndi hefði gripið til nauðsynlegra ráðstafana til að koma í veg fyrir slys og hafi engin hálkuslys verið skráð í atvikaskráningu starfsmanna spítalans þennan dag. Ef aðstæður hefðu verið óviðunandi verði að telja líklegt að fleiri hálkuslys hefðu orðið á lóð spítalans þennan dag. Sönnunarbyrðin liggja hjá stefnanda um að háttsemi hennar hafi ekki verið á þann veg að rekja mætti óhappið til gáleysis hennar.
17. Stefndi mótmælir að meta eigi árslaun stefnanda sérstaklega á grundvelli 2. mgr. 7. gr. skaðabótalaga. Ekki séu lögð fram nein gögn um tekjur stefnanda í Póllandi og því ekki fyrir hendi aðstæður til að taka afstöðu til þess hvort víkja eigi frá meginreglu 1. mgr. 7. gr. laganna. Stefndi gerir athugasemd við þrautavarakröfu stefnanda þar sem krafist er að stefnanda verði dæmdar skaða- og miskabætur að álitum. Miskabótakrafan sé ekki rökstudd frekar í stefnu og sé hún órökstudd og vanreifud. Ekkert í málalíbúnaði stefnanda gefi til kynna að skilyrði skaðabótalaga um greiðslu miskabóta séu fyrir hendi í málinu.

Niðurstaða

18. Í málinu greinir aðila á um hver beri ábyrgð á tjóni stefnanda sem hún varð fyrir þegar hún féll fyrir framan inngang Landspítala í Fossvogi. Ágreiningur er um hvort slysið hafi orðið vegna hálku og hvort stefndi hafi gripið til forsvaranlegra aðgerða vegna veðurfarsaðstæðna á slysdegi þann 16. desember 2017, einnig með vísan til þess að um sé að ræða byggingu þar sem veitt sé opinber þjónusta. Þó er óumdeilt að dagana í kringum slysið var mikil hálka á höfuðborgarsvæðinu og margir leituðu á þeim tíma til bráðadeildar Landspítalans vegna hálkuslysa.

19. Við aðalmeðferð málsins gekk dómari, ásamt málflytjendum, stefnanda og umsjónarmanni lóða Landspítalans, á vettvang og skoðaði umræddan slysstað og aðkomuna að aðalinngangi spítalans í Fossvogi. Tröppurnar að aðalinnganginum eru steiptar og gangstéttin fyrir neðan þær er hellulögð hefðbundnum gangstéttarhellum. Í gangstéttinni sem tekur við af tröppunum, sem og í tröppunum sjálfum, er snjóbræðslukerfi sem nær yfir gangstéttina þvera og endilanga fyrir framan tröppurnar og liggur einnig í gangstígnum upp með vesturhlið spítalans í átt að inngangi bráðadeildar. Á degi vettvangsgöngu var að hlána eftir frost undangenginna daga en aðkoman var öll hálkulaus og snjólaus þar sem snjóbræðslukerfið liggur, að öðru leyti en því að safnast hafði snjór á u.þ.b. tveggja metra svæði á stígnum efst við vesturhlið spítalans í átt að inngangi bráðadeildar. Það svæði hafði verið saltborið og var hálkulaust. Lýsing á staðnum er með þeim hætti að hefðbundnir götuvatnir standa í röð eftir gangstéttinni beggja vegna við innganginn. Beint fyrir framan aðalinnganginn og tröppurnar að honum eru þrjár hefðbundnir háir ljósastaurar. Stígurinn sem liggur upp með vesturhlið spítalans, þ.e. stígur sem liggur milli aðalinngangs og bráðadeildar, er sérstaklega upplýstur með ljóskastara frá bílastæði bráðadeildar, efst við stíginn, en einnig með nokkrum stórum ljósastaurum með þremur stórum ljóskúlum sem standa upp við akbrautina sem liggur frá aðalinngangi en varpa víðri birtu. Lýsing frá ljóskösturum og ljósastaurum varpar þannig birtu bæði á tröppurnar sjálfar, gangstéttina og aðkomuna fyrir framan þær sem og stíginn sem liggur með fram vesturhlið spítalans í átt að bráðadeildinni. Aðstæður hverju sinni eru þannig sýnilegar vegfarendum.
20. Stefnandi byggir málátilbúnað sinn á sakarreglunni; að stefndi beri bótaábyrgð vegna saknæmrar háttsemi starfsmanna spítalans sem hafi falist í að sinna ekki hálkuvörnum á slysstað á forsvaranlegan máta, m.a. með því að hvorki sand- né saltbera, annað hvort ekki yfirhöfuð eða ekki á fullnægjandi máta. Stefnandi hefur hins vegar ekki lagt fram nein gögn þeim málátilbúnaði til staðfestingar eða fært fram líkindi fyrir því hvort hálkuvarnir hafi verið óforsvaranlegar á slysstað en fyrir því ber stefnandi sem tjónþoli sönnunarbyrði samkvæmt almennum reglum skaðabótaréttar.
21. Vitnið Magnús Már Vilhjálmsson, umsjónarmaður lóða á Landspítala, bar um það hvernig hálkuvörnum er háttað við byggingar og á lóðum Landspítalans þ.m.t. á slysdegi. Skv. verklagi spítalans er hálkuvárið við aðalinnganginn og á aðliggjandi stígum með þeim hætti að fylgst er með væntum veðuraðstæðum og til viðbótar við snjóbræðslukerfið í stéttinni er saltað á morgnana og eftir atvikum oftast yfir daginn ef þörf er á. Fylgst sé daglega með veðurspá og svæðin í kringum spítalann söltuð ef hætta er á háлку en í því sambandi skipti m.a. máli hvaða vindátt sé ríkjandi sem og hvort um ofankomu sé að ræða en með þessu sé fylgst og brugðist

við eftir atvikum. Að auki liggja snjóbræðslan í gangstéttinni að spítalanum grunnt í stéttinni. Þá sé snjóbræðslukerfið sjálfvirkt og auki snjóbræðsluna eftir því sem veðuraðstæður kólni. Veðuraðstæður á slysdegi hafi verið með þeim hætti að á þeim degi hefði hlýnað eftir kuldaskið dagana á undan, gönguleiðir verið hálkulausar þar sem snjóbræðslukerfið liggja og engin ofankoma.

22. Í málinu liggja fyrir gögn frá Veðurstofu um veðurfarið á slysdegi sem og fréttir fjölmiðla þar sem greint er frá miklu álagi á bráðadeild vegna hálkuslysa dagana kringum slysdag. Jafnvel þó að lagt yrði til grundvallar að á slysdegi hafi háлка verið umtalsverð á höfuðborgarsvæðinu og valdið slysum þá nægja þær veðurfarsaðstæður hins vegar ekki einar og sér til þess að lögð verði bótaskylda á stefnda vegna þeirra. Til að bótaskyldu megi leggja á stefnda þarf að liggja fyrir sönnun um saknæma háttsemi, að hálkuvarnir hafi á umræddum stað verið óforsvaranlegar eða vanræksla til staðar. Eins og málið liggur fyrir, sem og gegn vitnisburði Magnúsar Más Vilhjálmssonar, þykir ósannað að tjón stefnanda hafi orðið vegna saknæmrar háttsemi starfsmanna Landspítalans við óforsvaranlegar hálkuvarnir. Stefnandi ber sönnunarbyrði um saknæma háttsemi starfsmanna spítalans eða vanrækslu sem valdið hafi tjóni svo unnt væri að leggja bótaábyrgð á stefnda. Samkvæmt öllu ofangreindu verður ekki á það fallist að slys stefnanda verði rakið til óforsvaranlegra hálkuvarna, saknæmrar háttsemi eða vanrækslu af hálfu stefnda, heldur verði slysið rakið til óhappatilviks sem stefndi ber ekki ábyrgð á. Ber því að sýkna stefnda af kröfum stefnanda í máli þessu.
23. Við aðalmeðferð málsins kom fram misræmi um nákvæma staðsetningu slyssins í framburði stefnanda í vettvangsgöngu annars vegar og stefnu og málsskjölum hins vegar. Það misræmi breytir ekki ofangreindu heildarmati dómsins um hálkuvarnir spítalans eins og þeim er lýst í mgr. 19.
24. Rétt þykir í ljósi atvika málsins og allra aðstæðna að málskostnaður falli niður, sbr. 3. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Stefnandi nýtur gjafsóknar í máli þessu samkvæmt fyrirbyggjandi gjafsóknarleyfi frá 15. september 2020. Allur kostnaður greiðist því úr ríkissjóði, þar með talin málflutningsþóknun lögmanns stefnanda svo sem greinir í dómsorði. Þóknunin er ákvörðuð með hliðsjón af efni og umfangi málsins. Samkvæmt dómvenju í gjafsóknarmálum er virðisaukaskattur ekki meðtalinn í fjárhæðinni.
25. Af hálfu stefnanda flutti málið Svavar Daðason lögmaður. Af hálfu stefnda flutti málið Rakel Jensdóttir lögmaður. Sigríður Rut Júlíusdóttir héraðsdómari kveður upp dóm þennan.

D Ó M S O R Ð:

Stefndi, íslenska ríkið, er sýkn af kröfum stefnanda, Danutu Strzalkowsku.

Málskostnaður fellur niður. Gjafsóknarkostnaður stefnanda greiðist úr ríkissjóði, þ.m.t. þóknun lögmans hennar, sem telst hæfilega ákveðin 1.400.000 krónur.

Sigríður Rut Júlíusdóttir